

Tiina Tuominen
Tutkijatohtori
Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu

13.12.2017

Heikki Eilo
Tampereen ihmistieteiden eettinen toimikunta
Tampereen yliopisto

Saate lausuntopyyntöön

Haen lausuntoa tutkimukseeni ”Työntekijöistä muutostoimijoiksi: analyysi uusien toimintatapojen vaikutuksista julkisissa organisaatioissa”, joka keskittyy Tampereen kaupungin Kaupunkiympäristön palvelualueen työntekijöiden muutostoimijuuden seuraamiseen vuosina 2018-2020. Olen tutkimuksen vastuuhenkilö ja toteutan sen itse osana tutkijatohtorikauttani. Tutkimus ei edellytä ulkopuolista rahoitusta.

Lausuntopyyntöni perustuu käymäämme puhelinkeskusteluun Heikki Eilon kanssa marraskuussa 2017. Totesimme siinä lausuntopyynnön olevan tarpeen ainakin tiedelehtiä varten. Tutkimus ei oman arvioni mukaan sisällä tutkimuseettisiä riskitekijöitä (ts. siinä ei puututa fyysiseen koskemattomuuteen, se perustuu suostumukseen, se ei kohdistu alle 15-vuotiaisiin, siinä ei esitetä voimakkaita ärsykeitä, sen ei pitäisi aiheuttaa henkistä haittaa tai turvallisuushkaa osallistujille). Se kuitenkin edellyttää huolellisuutta aineiston käsittelyssä ja raportoinnissa: tutkimuksessa haastatellaan työntekijöitä ja epäsuoria tunnistetietoja ei ole mahdollista poistaa aineistosta ilman sisällön merkittävää karsiutumista. Tutkimus raportoidaan anonymisoidusti huolehtien siitä, ettei työntekijöiden asema työyhteisössä vaarannu tutkimuksessa esitettyjen näkemysten vuoksi.

Seuraavassa esitetään sisällysluettelo, josta käy ilmi lausuntopyynnössä tarvittavien tietojen sijainti liitteissä.

Ystävällisin terveisin,

Tiina Tuominen
tiina.m.tuominen@uta.fi,
0504377128

Tiivistelmä tutkimuksesta

Tutkimukseni tavoitteena on tarkastella *työntekijöiden muutostoimijuuden kehittymistä* kuntaorganisaatioissa nykyisten kulttuuristen ja rakenteellisten muutosten myötä. Aihe on ajankohtainen monissa organisaatioissa, jotka hakevat nopeita ja resurssitehokkaita keinoja uudistua haastavan taloustilanteen ja rakenteellisten muutosten myötä. Yhtenä ratkaisuna uudistumisen haasteisiin myös nämä organisaatiot omaksuvat johtamiskursseja ja toimintatapoja, joissa painotetaan tavallisten työntekijöiden muutospotentiaalia organisaation kehittämisessä. Työntekijöiden muutostoimijuuden synnyttäminen ei ole kuitenkaan aina yksinkertaista, sillä uudet toimintatavat voivat olla ristiriidassa vakiintuneiden rakenteiden ja toimintakulttuurin kanssa. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää työntekijöiden muutostoimijuuden ja sitä tukevan toimintakulttuurin kehittymistä Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön palvelualueella vuosina 2018-2020.

Tutkimus on luonteeltaan pitkittäinen tapaustutkimus, jossa aineistoa kerätään haastatteluin, havainnoinnein ja dokumenttianalyysin keinoin kolmessa työyhteisössä Kaupunkiympäristön palvelualueella vuosina 2018-2020. Tutkimuksen tieteellisenä tavoitteena on syventää käsitystä toimijuuden muovautumisesta työyhteisöissä kontribuoiden erityisesti kriittistä realismia edustavaan organisaatiotutkimukseen. Tutkimuksen käytännön tavoitteina on tuottaa ymmärrystä siitä, millaiset seikat vaikuttavat työntekijälähtöisen kehittämisen onnistumiseen tietynlaisissa tilanteissa ja miten uudet toimintakäytännöt vaikuttavat työntekijöiden toimijuuteen. Tuloksista kirjoitetaan tieteellisiä julkaisuja ja niitä raportoidaan tutkimukseen osallistuville organisaatioille työpajoin ja raporttina tutkimuksen aikana. Lisäksi yleistettävien tulosten hyödyntäjäkumppanina toimii Suomen Kuntaliitto / Kuntatyönantajat.

Tämän lisäksi työyhteisöjen työtä ja kehittämisprosessia havainnoidaan mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi kerätään dokumenttiaineistoa taustoittamaan työyhteisöjen tilannetta ja tavoitteita. Aineiston keräysmenetelmät voivat muuttua, mikäli se katsotaan yhdessä yhteyshenkilöiden kanssa perustelluksi tai mikäli uusia aineistomahdollisuuksia ilmaantuu tutkimuksen kuluessa. Aineisto pyritään keräämään niin, että työyhteisöjä rasitetaan mahdollisimman vähän.

Aineiston käsittely ja säilyttäminen: Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan. Aineisto säilytetään luottamuksellisena sähköisesti Tampereen yliopistolla. Jos tutkimuksessa käytetään litterointipalveluja, heidän kanssaan tehdään salassapitosopimukset. Koska haastatteluissa käsitellään ihmisten henkilökohtaisia työrooleja, työhistoriaa ja asenteita toimijuuden ilmentäjinä ja sitä selittävinä tekijöinä, tunnistetietoja (etenkään epäsuoria) ei ole mahdollista poistaa aineistosta ilman sisällön olennaista karsiutumista. Siksi tutkimuseettisistä syistä alkuperäistä, tunnistetietoja sisältävää aineistoa ei voida tehdä avoimeksi tai jakaa. Tulokset raportoidaan Tampereen kaupungille siten, että relevantit teemat nousevat esiin, mutta ne eivät henkilöidy yksittäisiin haastateltaviin. Lähtökohtaisesti tulokset julkistetaan anonymisti tieteellisissä julkaisuissa. Julkaisutoiminta jatkuu vielä vuoden 2020 jälkeen.

Näin toimien tutkimuksessa ei pitäisi olla eettisesti kyseenalaisia toimintatapoja. Tutkimukseen haetaan kuitenkin Tampereen alueen tutkimuseettisen neuvottelukunnan lausunto joulukuussa 2017.

Tutkimuksen raportointi

Tulokset raportoidaan kolmella tavalla: 1) tieteellisinä julkaisuina, 2) yleisinä ohjenuorina/havaintoina suomalaisille kuntatoimijoille, ja 3) workshoppeina ja raporttina Tampereen kaupungille.

Tampereen kaupungilla tuloksia raportoidaan seuraaville tahoille tutkimuksen kuluessa ja sen valmistuttua:

- HR-toimijat.
- Kaupunkikehittämisen johtoryhmä tai johtaja ja kehittämispäällikkö, riippuen palvelualueen toiveista.
- Kohdetyöyhteisöt.

Muusta julkaisutoiminnasta (mm. julkaistaanko tieteelliset artikkelit siten, että kaupunki on anonymisoitu) sovitaan, kun tuloksia alkaa valmistua (esim. vuoden 2019 alussa). Viestimisessä käytännön toimijoille yhteistyökumppaneina toimivat Kuntatyönantajat ja Kunteko 2020 -ohjelma.

Aikataulu

Aineistoa kerätään ja alustavia tuloksia käsitellään vuosittain alkaen joulukuussa 2017. Ensimmäisestä vuodesta on sovittu alustavasti seuraavaa:

- Aineisto kerätään joulukuussa 2017 - maaliskuussa 2018, alkaen johdon haastatteluista, sitten esimiesten haastatteluista ja viimeisenä toteutetaan varsinaiset työntekijähaastattelut ja havainnointit.
- Ensimmäisen kierroksen haastatteluista nousevia alustavia havaintoja puretaan auki avainhenkilöiden kanssa huhtikuussa 2018 (HR-toimijat ja Kapan avainhenkilöt). Tavoitteena on sekä tuoda organisaatioon ensimmäisiä syötteitä tutkimuksesta, että suunnata jatkotutkimusta.
- Välituloksia voidaan käsitellä laajemmin mm. kohdetyöyhteisöjen kanssa toisen haastattelukierroksen yhteydessä v. 2019, jolloin tuloksista voidaan jo nostaa esiin kehityssuuntia ja niitä selittäviä tekijöitä.

TAMPEREEN YLIOPISTO TAMPEREEN ALUEEN IHMISTIETEIDEN EETTINEN TOIMIKUNTA

Lausunto 3/2018 lausuntopyynnöstä 2/2018: ”Työntekijöistä muutostoimijoiksi: analyysi uusien toimintatapojen vaikutuksista julkisissa organisaatioissa (tutkijatohtori Tiina Tuominen, organisaatiotutkimus/johtaminen, johtamiskorkeakoulu)

Toimikunnan lausunto: Toimikunta on käsitellyt lausuntopyyntönne kokouksessaan 29.1.2018. Toimikunta pyytää huomioimaan ja tarkistamaan seuraavat seikat:

- Onko tutkimus jo aloitettu? Pyydämme selontekoa tutkimuksen tämänhetkisestä vaiheesta.
- Lausuntopyynnössä esitetty oma pohdinta eettisyydestä on varsin lyhyt. Tutkijan tulisi pohtia tutkimuksen eettisyyttä ottaen huomioon ihmistieteiden eettiseen ennakkoarviointiin liittyvät ohjeet sekä tutkimussuunnitelmassa esitetyt aineiston keräämiseen, käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvät näkökohdat. (Esim. Yksityisyydensuoja, vahingoittamisen kieltä, itsemääräämisoikeus: <http://www.uta.fi/tutkimus/tutkimuksen-etiikka/ihmistieteiden-eettinen-ennakkoarviointi/ennakkoarvioinnin-ettiset>)
- Eikö tunnistetietoja voi poistaa? Mikäli näin on, tiedotteessa tulee ehdottomasti mainita tutkimukseen osallistuvilla, että henkilötiedot käsitellään ja säilytetään tunnisteellisena (vrt. EU:n tuleva tietosuojasetus).
- Rekisteriselosteessa ilmoitetaan, että tutkimustiedot tuhoetaan, mutta aineistonhallintasuunnitelmassa puolestaan todetaan, että tutkimustietoja säilytetään vähintään viisi (5) vuotta. Pyydämme tarkempaa selvitystä tästä.
- Tiedotteessa todetaan, että tutkimusaineisto säilytetään turvallisesti ja tietoturvasta huolehditaan. Tämä tulisi avata tarkemmin, eli mikä on turvallinen säilytystapa ja miten tietoturvasta huolehditaan.
- Tiedotteessa tulisi mainita, että tutkimuksesta voi vetäytyä pois ilmoittamalla asiasta tutkijalle (esim. sähköpostilla tms.).

Selonteko edellä mainituista pyydetään lähettämään toimikunnan sihteerille toimikunnan puheenjohtajan, esittelijän ja sihteerin tarkistusta varten (heikki.eilo@uta.fi).

Tampere 29.1.2018

Puheenjohtaja Merk.
Kirsti Uusi-Rasi

Sihteeri
Heikki Eilo